Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 10. júna 2021 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Ochrana spotrebiteľa – Zodpovednosť za chybné výrobky – Smernica 85/374/EHS – Článok 2 – Pojem ‚chybný výrobok' – Výtlačok denníka obsahujúci nesprávnu zdravotnú radu – Vylúčenie z pôsobnosti"

Vo veci C-65/20,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd, Rakúsko) z 21. januára 2020 a doručený Súdnemu dvoru 7. februára 2020, ktorý súvisí s konaním:

VI

proti

KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory J.-C. Bonichot, sudcovia L. Bay Larsen, C. Toader (spravodajkyňa), M. Safjan a N. Jääskinen,

generálny advokát: G. Hogan,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG, v zastúpení: S. Korn, Rechtsanwalt,

– nemecká vláda, v zastúpení: J. Möller, M. Hellmann a U. Bartl, splnomocnení zástupcovia,

– Európska komisia, v zastúpení: A. C. Becker a G. Gattinara, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 15. apríla 2021,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: nemčina.

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 2 smernice Rady 85/374/EHS z 25. júla 1985 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov o zodpovednosti za chybné výrobky (Ú. v. ES L 210, 1985, s. 29; Mim. vyd. 15/001, s. 257), zmenenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 1999/34/ES z 10. mája 1999 (Ú. v. ES L 141, 1999, s. 20; Mim. vyd. 15/004, s. 147) (ďalej len smernica 85/374), v spojení s jej článkami 1 a 6.

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi VI, rakúskou štátnou príslušníčkou, a KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG, tlačovou spoločnosťou so sídlom v Rakúsku, vo veci návrhu VI na náhradu škody za telesné poškodenie, ktoré utrpela v dôsledku toho, že sa riadila nesprávnou zdravotnou radou uverejnenou v denníku, ktorý vydáva táto spoločnosť.

Právny rámec

Právo Únie

3 Druhé až štvrté, šieste a siedme odôvodnenie smernice 85/374 stanovujú:

„keďže zodpovednosť bez zavinenia na strane výrobcu je jediným prostriedkom primeraného riešenia problému, typického pre súčasnosť charakterizovanú čoraz dokonalejšou technikou, spravodlivého rozdelenia rizík vyplývajúcich z modernej výroby techniky;

keďže zodpovednosť bez zavinenia by sa mala vzťahovať iba na predmety, ktoré boli priemyselne vyrobené; keďže v dôsledku toho je vhodné vyňať zodpovednosť za poľnohospodárske výrobky a zverinu, okrem prípadov, keď prešli priemyselným spracovaním, ktoré mohlo spôsobiť ich chybu; keďže zodpovednosť stanovená touto smernicou by sa tiež mala vzťahovať na predmety, ktoré sa používajú pri stavbe nehnuteľností alebo sú v nehnuteľnostiach inštalované;

keďže ochrana spotrebiteľa si vyžaduje, aby všetci výrobcovia zapojení do výrobného procesu podliehali zodpovednosti, ak ich konečný výrobok, súčiastka alebo surovina, ktorú dodali, bola chybná;…

…

keďže ochrana zdravotného stavu a majetku spotrebiteľa si vyžaduje, aby chybný výrobok bol označený upozornením, ktoré sa netýka jeho vhodnosti na používanie, ale že nie je taký bezpečný, ako je verejnosť spôsobilá to očakávať; keďže bezpečnosť sa stanovuje vylúčením akéhokoľvek chybného používania výrobku, ktoré sa za daných okolností nedá zdôvodniť;

keďže spravodlivé rozdelenie rizika medzi poškodenú osobu a výrobcu predpokladá, že výrobca by mal mať možnosť zbaviť sa zodpovednosti, ak poskytne dôkaz o existencii určitých poľahčujúcich okolností“.

4 Podľa článku 1 tejto smernice:

„Výrobca je zodpovedný za škodu spôsobenú chybou svojho výrobku.“

5 Článok 2 tejto smernice znie takto:

„Na účely tejto smernice ‚výrobok‘ znamená všetky hnuteľné veci, vrátane tých, ktoré sú súčasťou iných hnuteľností alebo nehnuteľností. ‚Výrobok‘ zahŕňa aj elektrickú energiu.“

6 Článok 3 ods. 1 tejto smernice stanovuje:

„‚Výrobcom‘ sa označuje výrobca finálneho výrobku, výrobca akejkoľvek suroviny alebo výrobca súčiastky, zároveň ktorákoľvek osoba, ktorá sa uvedením svojho mena, ochrannej značky [známky – *neoficiálny preklad*] alebo iného rozlišovacieho znaku uvádza ako jeho výrobca.“

7 Článok 6 ods. 1 smernice 85/374 stanovuje:

„Výrobok je chybný v prípade, ak nezabezpečuje bezpečné používanie, ktoré jednotlivec od výrobku právom očakáva s ohľadom na všetky okolnosti, vrátane:

a) predvádzania výrobku;

b) použitia výrobku na také účely, na ktoré sa logicky predpokladá, že sa použije;

c) časového obdobia, v priebehu ktorého sa výrobok uviedol do obehu.“

Rakúske právo

8 Produkthaftungsgesetz (zákon o zodpovednosti za výrobky, BGBl. 99/1988) v znení zmien uverejnenom v BGBl I, 98/2001 (ďalej len „zákon o zodpovednosti za výrobky“) prebral do rakúskeho práva smernicu 85/374.

9 Podľa § 1 ods. 1 zákona o zodpovednosti za výrobky:

„Ak chybou výrobku dôjde k smrti človeka, jeho fyzickému zraneniu alebo poškodeniu zdravia alebo poškodeniu hmotnej veci odlišnej od výrobku, za náhradu škody zodpovedá

(1) obchodník, ktorý výrobok vyrába a uvádza na trh,

…“

10 § 3 tohto zákona stanovuje:

„‚Výrobca‘… je ten, kto vyrobil finálny výrobok, akúkoľvek surovinu alebo súčiastku, zároveň ktorákoľvek osoba, ktorá v dôsledku uvedenia svojho mena, ochrannej známky alebo iného rozlišovacieho znaku na výrobku vystupuje ako jeho výrobca.“

11 § 4 tohto zákona stanovuje:

„‚Výrobok‘ je akákoľvek hnuteľná hmotná vec, aj v prípade, ak je súčasťou inej hnuteľnej veci alebo je spojená s nehnuteľnosťou, vrátane energie.“

12 Podľa § 5 ods. 1 tohto zákona:

„Výrobok je chybný, ak neponúka bezpečnosť, ktorá sa pri zohľadnení všetkých okolností oprávnene očakáva, najmä vzhľadom na

(1) prezentáciu výrobku;

(2) použitie výrobku na také účely, na ktoré sa logicky predpokladá, že sa použije,

(3) okamih, v ktorom bol výrobok uvedený do obehu

…“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

13 Spoločnosť KRONE – Verlag je majiteľkou médií a vydavateľkou regionálneho vydania novín *Kronen-Zeitung*.

14 Dňa 31. decembra 2016 v časti „Rakúsko“ uverejnila v rubrike s názvom „*Hing'schaut und g'sund g'lebt*“ („Nazri a ži zdravo“) článok o priaznivých účinkoch obkladu zo strúhaného chrenu. Pod tento článok sa podpísal člen rehoľného rádu, „Kräuterpfarrer Benedikt“, ktorý ako odborník v oblasti liečivých rastlín poskytuje bezplatné poradenstvo v stĺpčeku, ktorý denník každodenne uverejňuje.

15 Predmetný článok znel takto:

„Ako zmierniť reumatické bolesti

Čerstvo nastrúhaný chren môže pomôcť zmierniť bolesti vyskytujúce sa v súvislosti s reumou. Dotknuté oblasti sa predtým, ako sa na ne nanesie a pritlačí nastrúhaný chren, potrú mastným rastlinným olejom alebo bravčovou masťou. Obklad môžeme nechať pôsobiť na dotknutom mieste aj dve až päť hodín, až potom ho odstránime. Toto použitie má dobrý upokojujúci účinok.“

16 Dĺžka trvania obkladu dve hodiny až päť hodín uvedená v článku bola nesprávna: namiesto výrazu „hodiny“ sa mal uviesť výraz „minúty“.

17 Dňa 31. decembra 2016 si žalobkyňa vo veci samej, spoliehajúc sa na dĺžku doby pôsobenia uvedenú v tomto článku, naniesla tento obklad na členok na nohe, nechala ho pôsobiť asi tri hodiny a odstránila ho, až keď už mala silné bolesti v dôsledku toxickej kožnej reakcie.

18 Žalobkyňa vo veci samej navrhovala, aby sa spoločnosti KRONE – Verlag uložila povinnosť zaplatiť jej sumu 4 400 eur ako náhradu škody z dôvodu utrpenej ujmy na zdraví a aby sa založila zodpovednosť tohto vydavateľstva za všetky súčasné a budúce škodlivé následky, ktoré by vyplývali z incidentu z 31. decembra 2016.

19 Keďže jej návrh bol v prvostupňovom konaní a v odvolacom konaní zamietnutý, žalobkyňa vo veci samej podala na vnútroštátny súd opravný prostriedok „Revision“.

20 Tento súd spresňuje, že spor, ktorý prejednáva, nastoľuje otázku, či môže byť vydavateľ tlače alebo majiteľ denníka zodpovedný na základe smernice 85/374 za škodlivé dôsledky vyplývajúce z nesprávnych informácií obsiahnutých v článku, ktorého zverejnenie povolil.

21 Uvedený súd uvádza, že časť právnej náuky obmedzuje uplatnenie zodpovednosti za chybné výrobky, pokiaľ ide o nosič informácií, na škody, ktoré boli spôsobené nosičom ako takým, napríklad toxickým obalom knihy alebo toxickou tlačiarenskou farbou. Zodpovednosť za chybné výrobky by podľa tejto časti právnej náuky mala byť obmedzená na zodpovednosť za nebezpečnosť veci a nie za poskytnutie rady, keďže duševné plnenie nemožno kvalifikovať ako „výrobok“ v zmysle článku 2 smernice 85/374. Takýto široký výklad pojmu „výrobok“ by mal za následok podriadenie každej písomnej formulácie akejkoľvek myšlienky pôsobnosti tejto smernice, ktorá stanovuje objektívnu zodpovednosť výrobcu. Informácie by mali byť vylúčené z pôsobnosti uvedenej smernice, pretože spájanie zodpovednosti za chybné výrobky so skutočnosťou, že informácia bola zachytená na fyzickom nosiči, je svojvoľné.

22 Vnútroštátny súd uvádza, že iná časť právnej náuky si želá rozšíriť pôsobnosť tejto zodpovednosti na prípady, keď škoda vznikla v dôsledku chybného duševného plnenia. Medzi „výrobcov“ zodpovedných za škodu spôsobenú chybou ich výrobku patrí aj vydavateľ, autor a tlačiareň. Táto časť právnej náuky sa

domnieva, že zodpovednosť autorov kníh, majiteľov médií alebo vydavateľov sa musí dať uplatniť na základe smernice 85/374 z dôvodu obsahu vytlačeného diela, keďže toto dielo bolo nadobudnuté práve pre jeho obsah. Očakávania spotrebiteľa vo vzťahu k takému výrobku sa teda neobmedzujú na tlačené dielo ako vec, ale týkajú sa aj jeho samotného obsahu.

23 Za týchto podmienok Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd, Rakúsko) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa článok 2 smernice [85/374] v spojení s [jej] článkami 1 a 6 vykladať v tom zmysle, že za (chybný) výrobok sa považuje aj fyzický výtlačok denníka, ktorý obsahoval odborne nesprávne odporúčanie v oblasti zdravia, ktorého dodržanie spôsobuje poškodenie zdravia?“

O prejudiciálnej otázke

24 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 2 smernice 85/374 v spojení s článkami 1 a 6 tejto smernice vykladať v tom zmysle, že za „chybný výrobok“ v zmysle týchto ustanovení sa považuje výtlačok denníka, ktorý v súvislosti s paramedicínskou témou poskytuje nesprávne zdravotné rady týkajúce sa použitia rastliny, ktorých dodržanie spôsobilo čitateľovi tohto denníka ujmu na zdraví.

25 Na úvod treba pripomenúť, že pokiaľ ide o výklad ustanovenia práva Únie, podľa ustálenej judikatúry treba zohľadniť nielen jeho znenie, ale aj kontext, do ktorého spadá, a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou. Aj história vzniku ustanovenia práva Únie môže poskytnúť relevantné prvky pre jeho výklad (rozsudok z 9. októbra 2019, BGL BNP Paribas, C-548/18, EU:C:2019:848, bod 25 a citovaná judikatúra).

26 Podľa článku 2 smernice 85/374 pojem „výrobok“ označuje všetky hnuteľné veci, vrátane tých, ktoré sú súčasťou iných hnuteľností alebo nehnuteľností vrátane elektrickej energie.

27 Už zo znenia tohto článku vyplýva, že služby nepatria do pôsobnosti tejto smernice.

28 Tento výklad článku 2 smernice 85/374 potvrdzuje aj systematika smernice. V tejto súvislosti treba uviesť, že pojem „výrobok“ v zmysle tohto článku je definovaný vo všeobecnom kontexte zodpovednosti výrobcu za škodu spôsobenú chybným výrobkom.

29 Ako je vyjadrené v treťom odôvodnení tejto smernice, režim zodpovednosti, ktorý definuje, možno uplatniť len na hnuteľné veci, ktoré sú priemyselne vyrobené, alebo na hnuteľné veci, ktoré sa používajú pri stavbe nehnuteľností alebo sú inštalované v nehnuteľnostiach.

30 Ochrana spotrebiteľa vyžaduje, ako to dokazuje aj štvrté odôvodnenie uvedenej smernice, aby všetci účastníci výrobného procesu podliehali zodpovednosti, ak konečný výrobok, jeho súčiastka alebo surovina, ktoré dodali, boli chybné.

31 Práve v tomto kontexte článok 1 smernice 85/374 v spojení s jej druhým odôvodnením stanovuje zásadu objektívnej zodpovednosti „výrobcu“, ktorý je definovaný v článku 3 tejto smernice ako výrobca finálneho výrobku, výrobca akejkoľvek suroviny alebo výrobca súčiastky, zároveň ktorákoľvek osoba, ktorá sa uvedením svojho mena, ochrannej známky alebo iného rozlišovacieho znaku uvádza ako jeho výrobca, za škodu spôsobenú chybou jeho výrobku.

32 Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že služby nepatria do pôsobnosti smernice 85/374. S cieľom odpovedať na otázky vnútroštátneho súdu však treba preskúmať, či môže zdravotná rada, ktorá je svojou povahou službou – v prípade, že je začlenená do hmotnej hnuteľnej veci –, v prejednávanej veci do výtlačku denníka, spôsobiť chybný charakter samotného denníka, pretože je nesprávna.

33 Výrobok je chybný v zmysle článku 6 uvedenej smernice, ak nezabezpečuje bezpečné používanie, ktoré možno od výrobku právom očakávať s ohľadom na všetky okolnosti, vrátane predvádzania tohto výrobku, jeho použitia a časového obdobia, v priebehu ktorého sa výrobok uviedol do obehu. Navyše v súlade so šiestym odôvodnením tejto smernice toto posúdenie treba vykonať vzhľadom na legitímne očakávania verejnosti (rozsudok z 5. marca 2015, Boston Scientific Medizintechnik, C-503/13 a C-504/13, EU:C:2015:148, bod 37).

34 Bezpečnosť, ktorú možno legitímne očakávať v súlade s týmto ustanovením, treba teda posúdiť pri zohľadnení najmä účelu, objektívnych znakov a vlastností predmetného výrobku, ako aj osobitosti skupiny používateľov, ktorej je tento výrobok určený (rozsudok z 5. marca 2015, Boston Scientific Medizintechnik, C-503/13 a C-504/13, EU:C:2015:148, bod 38).

35 Ako v podstate uviedol generálny advokát v bode 29 svojich návrhov, chybný charakter výrobku je určovaný v závislosti od určitých prvkov, ktoré sú vlastné samotnému výrobku a súvisia najmä s jeho prezentáciou, používaním, ako aj okamihom jeho uvedenia do obehu.

36 V prejednávanej veci treba uviesť, že predmetná služba, teda nesprávna rada, sa nevzťahuje na tlačený denník, ktorý predstavuje jej nosič. Táto služba sa konkrétne netýka ani jeho prezentácie, ani jeho použitia. Uvedená služba preto nepatrí medzi prvky, ktoré sú vlastné tlačenému denníku a ktoré samy osebe umožňujú posúdiť, či je tento výrobok chybný.

37 Okrem toho neexistencia ustanovení v smernici 85/374, pokiaľ ide o možnosť založiť zodpovednosť za chybné výrobky v súvislosti so škodou spôsobenou službou, vo vzťahu ku ktorej je výrobok len fyzickým nosičom, odráža vôľu normotvorcu Únie. Vymedzenie pôsobnosti uvedenej smernice stanovené týmto normotvorcom je výsledkom komplexného vyvažovania najmä medzi týmito rôznymi záujmami (pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. decembra 2011, Dutrueux, C-495/10, EU:C:2011:869, bod 22 a citovanú judikatúru).

38 Zodpovednosť poskytovateľov služieb a zodpovednosť výrobcov hotových výrobkov preto predstavujú dva odlišné režimy zodpovednosti, pričom činnosť poskytovateľov služieb nie je porovnateľná s činnosťou výrobcov, dovozcov a dodávateľov (pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. decembra 2011, Dutrueux, C-495/10, EU:C:2011:869, body 32 a 33). Ako totiž vyplýva aj z návrhu smernice Rady o zodpovednosti poskytovateľa služieb KOM(90) 482 v konečnom znení (Ú. v. ES C 12, 1991, s. 8), ktorý predložila Komisia 9. novembra 1990, vzhľadom na charakteristické vlastnosti služieb musí byť režim zodpovednosti poskytovateľa predmetom odlišnej právnej úpravy.

39 V dôsledku toho sa nesprávna zdravotná rada, ktorá je uverejnená v tlačenom denníku a ktorá sa týka použitia inej hmotnej veci, vymyká z pôsobnosti smernice 85/374 a nemôže spôsobiť chybný charakter tohto denníka a na základe tejto smernice založiť objektívnu zodpovednosť „výrobcu“, či už vydavateľa alebo tlačiarne tohto denníka alebo autora článku.

40 Ak by takéto rady mali patriť do pôsobnosti smernice 85/374, malo by to za následok nielen popretie rozlišovania medzi výrobkami a službami zo strany normotvorcu Únie a vylúčenia služieb z pôsobnosti tejto smernice, ale rovnako aj vznik objektívnej zodpovednosti vydavateľov novín bez možnosti alebo len s obmedzenou možnosťou sa od tejto zodpovednosti oslobodiť. Takýto dôsledok by však škodil cieľu zabezpečiť spravodlivé rozdelenie rizík medzi poškodenú osobu a výrobcu, ktorý je pripomenutý v siedmom odôvodnení tejto smernice.

41 Rovnako treba spresniť, ako to urobila Komisia vo svojich písomných pripomienkach, že hoci objektívna zodpovednosť za chybné výrobky stanovená smernicou 85/374 nie je uplatniteľná na vec, o akú ide vo veci samej, iné režimy zmluvnej alebo mimozmluvnej zodpovednosti spočívajúce na odlišných základoch, akými sú záruka za skryté chyby alebo zavinenie, sa môžu uplatniť (pozri analogicky rozsudok z 25. apríla 2002, González Sánchez, C-183/00, EU:C:2002:255, bod 31).

42 Vzhľadom na všetky tieto úvahy treba na položenú otázku odpovedať tak, že článok 2 smernice 85/374 v spojení s článkami 1 a 6 tejto smernice sa má vykladať v tom zmysle, že za „chybný výrobok“ v zmysle týchto ustanovení sa nepovažuje výtlačok denníka, v ktorom sa v súvislosti s paramedicínskou témou uvádza nesprávna zdravotná rada týkajúca sa použitia rastliny, ktorej dodržanie spôsobilo čitateľovi tohto denníka ujmu na zdraví.

O trovách

43 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

Článok 2 smernice Rady 85/374/EHS z 25. júla 1985 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov o zodpovednosti za chybné výrobky, zmenenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 1999/34/ES z 10. mája 1999, v spojení s článkami 1 a 6 tejto smernice v znení smernice 1999/34 sa má vykladať v tom zmysle, že za „chybný výrobok“ v zmysle týchto ustanovení sa nepovažuje výtlačok denníka, v ktorom sa v súvislosti s paramedicínskou témou uvádza nesprávna zdravotná rada týkajúca sa použitia rastliny, ktorej dodržanie spôsobilo čitateľovi tohto denníka ujmu na zdraví.

Podpisy